

ALDUDE IBARREKO ATE IREKITZEAK

Bakardadearen arazoari erantzun kolektiboak eman nahian dabilen mendiarte

Urepele, Aldude eta Banka herriak batzen dituen Aldudeko ibarra bizirik eta airoski bizirik atxikitzeko asmoz dabil lanean AIBA Aldudeko Ibarra Beti Aitzina elkarteak. Solastatzeko dorpea izan daitekeen gai bat mahai gaineratu du aldi honetan, urriko bigarren asteburuan eginen dituzten Aldudeko ibarreko ate irekitzeen kari: bakardadea. Hitzordua jarri dute urriaren 10erako, Aldudeko Alfaroenea ostatuan, ahal bezain bat herritar bildu eta azken hilabeteetan eramandako gogoeta borobiltzeko xedez.

 JENOFA BERHOKOIRIGOIN

Bere enpresa, etxalde, elkarte eta ostatuekin, haran dinamikoa izaten segitzen du Aldudekoak. 300 herritar inguruko Urepele, Aldude eta Banka herriak baturik dira mendi artean, eta urriaren 10etik 13ra ukanen dituzte bi urtero antolatzen dituzten ibarreko ate irekitzeak. Besta giroan pasako diren egun horiek gai sakon eta serioez solastatzeko ere baliatu ohi ditu AIBA elkarteak. 2016an sortu zuten hainbat herritarrek elkarteak, herrian bizitzeko aukerei eta trabei buruz taldean gogoetatze xedez. Aurtengoan, bakardadearen gaia hautatu dute, eta dozena bat lagun dabilta hausnarrean. “Urrundurik diren ibarrentzat bada seriooki hartu beharreko gai bat”, dio elkartearen dinamizatzaile Pascal Darrieumerlouk. Bistan da, bakardadeaz galdetzerakoan kontrajarririk izan daitezken hainbat ideia atera zaizkie: “Jende bat bakarrik bizi daiteke, baina ez bakarrik sentitu; beste bat jendez inguratua izan daiteke baina bakarrik sentitu... Ideien ala nortasunaren aldetik sentitu zaitezke bakarrik, edo herriaren bihotzetik urrun bizi zirelako”, dio elkarreko Danielle Hirigaray aldudarrak. Ondean du Pantxo, senarra, ideiar tiraka ondokoa gehitu diona: “Bakardadearen alde negatiboek eraman gintuzten gai horri buruz gogoetatzera, baina azkenean,

bi aldeak ikusten dizkiogu, ez du bakarrik txarretik bakardadeak”. Gainera, gai berari begira jarri eta batak kalteak ikusi ditzake eta besteak abantailak. Demagun, sare sozialez aritzerakoan “belaunaldien arteko talka” gertatu izana aipatu du Darrieumerlouk: garai bateko harremantzeko bideez nostalgiko diren aitzineko belaunaldien, eta alderantziz, sare sozialak bakardadetik ateratzeko eta harremantzeko bide gisa dauzkaten gazteagoen artean. Bakardadearekin batera, transmisioaren gaia ere jorratu nahi izan dute, azkenean, eskuz esku doazen bi gai direlako.

Pertsonen arteko harremanaz aparte, geografiak ere bihurtzen du gaia zentzudun. Mendi artean, Baigorritik kasik hoge kilometrotara dugu Urepele, geldigeldian mendirantz gora eginez, Nafarroa Garaia eta Nafarroa Beherea bereizten dituen mugara arte. Baina kokapenari dagokionez, puntaren puntan izatearen sentsazioa ez da beti hainbeste sentitu. Begirada aldatu da: berriki arte Nafarroa Garaiko herriekilako harremanak ohikoagoak zituzten. Hizkuntzak –euskarak– ere egiten zuen harremana bazela Sorogainen beste aldeko auriztar, eugitar ala zubiriarrekin. Baina gazteen artean frantsesak euskarari lekua harturik harreman natural hori ere galdu dute.

Horretaz guziaz hausnartzen aritu dira azken hilabeteetan, eta gazte zein zahar, dozena bat herritarren lekukotasunak bildurik, gogoeta zabalduko diete guziei, urriaren 10ean, Aldudeko Alfaroenea ostatuan jarrita hitzordua –Kanaldude herri telebistan ikusgai izanen dena–.

Argi dena da Aldudeko ibarrak aldaketa handiak bizi dituela: nahiz eta azken urteetan berriz doi bat gora doan, populazioa azkarki ttipitu da –herriko 400 bat ziren 2000 urtean eta 500 inguru 1975 urtean– eta diren horiek elkartzeko aukera gutiago dituzte: etxaldeko lanak aitzina eramateko auzolan gutiago, zer erranik ez eliza izandako elkargunearen husteaz, baina, azkenean, sinpleki, elgar gurutzatu eta egoteko ohitura bera da galtzen ari. Baina etengabeko biziberri-tzean denez jendarte, harreman-gune batzuk galdu eta beste batzuk agertzen dira. Hor dute adibidez, Urepele erdian eraikitako haurrentzako joko-parkea, hain justu, umeak eta gurasoak juntatzeko gisan pentsatua izan dena. Hor dute ere Alfaroeneak proposatzen duen agenda kultural aberatsa, Alduden. Eta, azkenik, hor dute Bankako Tunio etxebizitza proiektua, ordura arte plazatik urrun bizi ziren adindunei herriaren bihotzean apartamenduak proposatzera datorren egitasmo berritzailea. Baina bakardadea

AIBA elkartekoek antolaturiko solasaldietariko bat.

arintzeko bide gehiago atzeman nahian segitzen dute. Bakarturiko etxeetan direnentzat, taxiaren funtzioa beteko lukeen garraio zerbitzu baten ideia mahai gainean dute, adibidez.

Mugikortasunarentzat bezala, oro har, zerbitzuak eskuragarri izatean dute ibarran bizia atxikitze gako. Ogiaren banaketa etxetxe egiten duen okina badute, arrain saltzailea heldu zaie astean behin eta supermerkatu ttipi batek ere irekirik segitzen du... hots, beste harran batzuei konparatuz, nahiko ontsa hornituak dira. Zerbitzuei dagokionez, erizainak ibilki dira etxetxe eta posta ere irekia dute oraingoz –“Hari piru batek dauka posta irekirik”, dio hala ere Pantxok, 2019an zerbitzuaren hestearen kontra borrokatu behar izana gogoan–. “Egun guzietako borroka da, hautetsi gisa erne egon behar zara beti, ez ditzaizen zerbitzuak hetsi eta gainera, egitasmo berriak proposatu behar dituzu”, dio Urepeleko auzapeza den Xole Airek. Produktibitatearen ikuspegitik ez bada ere emankorra, baserri munduaren bizigarritasunarentzat ezinbestekoa delako zerbitzu publikoen bermea.

Instituzioen laguntza ezinbestekoa du AIBAK, nagusiki aterabideen gauzape nerako. Elkarlan hori interesgarria zaio Aireri: “Kolaborazio hori beharrik hor

Produktibismoaren ikuspegitik ez bada ere emankorra, baserri munduaren bizigarritasunarentzat ezinbestekoa da zerbitzu publikoen bermea

dugula. Bi zentzutara doa, edo AIBAtik ideiak ateratzen dira eta herriko etxeak hor dira gauzapenean laguntzeko, edo herriko etxeek gai bat landu nahi dute eta AIBAK bideraturiko solasaldietan ateratzen dira ideiak”.

Herriko etxeekin elkarlanean

Etxe hutsei buruz 2016an AIBAK abiatutako gogoeta dugu segur aski horren froga argiena. Hiru herrietako 570 etxeetatik 103 dira hutsak (eta beste ehun bigarren etxebizitza ala turismora bideraturik). Arazoa da etxe alimaleak direla, eta arraberritzeak sekulako kostua suposatzen duela. “Gazteek nahi dute herrian gelditu. Etxe hutsak alde batetik, etxebizitza bi-

laketan dabilen gazte belaunaldia beste aldetik. Horri buruz gogoetatu beharra dugu, hiru helbururi segi: lekuko ondareari balioa ematea, bilakaera demografikoa behekoz gora jartzea eta etxebizitza eskaintza segurtatzea”, zioen garaian AIBAKo Maika Alfarok. Departamendu mailako Arkitekto, Hirigintza eta Ingurumen Kontseiluarekin eramandako lanketaren ondotik, hiru herriko etxeekin, Euskal Hirigune Elkargoarekin eta EPFL Lurra- ren Erakunde Publikoarekin elkarlanean hamabi etxeren ikerketa arkitekturela egin zuten, eta gaur egun herriko etxeek bultzaturiko hainbat arraberritze proiektu dira bidean.

2012an buruturiko *Aldude 2030* gogoeta dute guziaren oinarrian, izenak dioen gisara, soa ordutik hogeitara jarri eta mendiarte bizi bat irudikatzen ariketa izan zena. 60 problematika inguru zerrendatu zituzten, tartean, etxe hutsena edo bakardadearena. Ongi oroit du hausnarketa hura Airek, eta “bihurgune” gisa dauka. Sozialki ateratako ideiek inarrosi zuten: “Sozialki, beranta handia genuen. Tabu diren hainbat gai atera ziren: bakardadea, prekaritatea, alkoholismoa, homosexualitatea, bertzearen begiradaren pisua...”. Ez dira gai arinak, baina elkartu, tabuak gainditu eta taldean hitz egin ez arinagoa daukate pisua. ●